

zue, da koraka matica z duhom časa vedno v korist učiteljstvu in mladini.

Mladinska matica je organizirala razstavo slovenske povojne mladinske knjige. Po svojem obsegu je bila to prva velika revija mladinskega slovstva na domačih tleh. O tej razstavi, ki je vzbudila v javnosti mnogo pozornosti, je obširno pisalo »Jutro«; isti članek je izšel v ponatisu v sedmi številki letošnjega »Učiteljskega tovariša«, zato ne bomo o tej razstavi obširneje razpravljali. Dodati moramo še to, da smo opazili na razstavi stativsko mladinskih knjižnic v dravski banovini, po kateri imajo osnovne šole 774 knjižnic s 158.382 knjigami, meščanske šole 40 knjižnic s 15.574 knjigami in srednje šole 22 knjiž-

nic z 52.364 knjigami. — Nadalje smo opazili seznam knjig v šolarskih knjižnicah in seznam knjig, ki jih otroci najraje čitajo. Oba nudita vsakemu učitelju dovolj pregleda za reformiranje svoje šolarske knjižnice. Zato pa naj Mladinska matica, kateri gre glavna zasluga za ves aranžma, ob primernih prilikah objavi zadnjega.

Pedološki kongres v Ljubljani je poglobil naš študij otroka, kar bo brez dvoma imelo ugodne posledice na vsem vzgojnem udejstvanju našega učiteljstva. Štiri leta nas ločijo od Sofije; v tem času lahko storimo veliko za prosep našega mladinoslovja. Začetek je dober, sedaj pa samo z voljo in potrpljenjem na delo! Vir.

† Ivan Lukman

Turobno je zaplapolala s III. deške šole v Mariboru črna zastava ter nam sporočila, da tovariša Ivana Lukmana ni več med živimi. Komaj dve leti sta pretekli, odkar se je poslovil od tovarišev in dece na šoli ter nastopil zaslužni pokoj in že je moral nastopiti pot v one daljne, neznanne kraje, od koder ni več vrnitve. On, kremenit značaj, trden kakor skala, on, ki ni klonil pred nikomur, on je omahnil pod ostro koso božje dekle. Zapustiti je moral svoje drage, zapustiti je moral svoj prijetni dom, zapustiti je moral svoje ljubljene čebelice in stopiti je moral pred večnega sodnika, da poda obračun o svojem življenju. Toda ta obračun je bil lahek, kajti vse njegovo življenje je bil le dan neumornega dela, dela za blaginjo slovenskega naroda.

Rojen 25. decembra 1876. pri Sv. Juriju ob Taboru, je preživljal svoja detinska leta na kmetiji svojih staršev, dokler ni vstopil v celjsko gimnazijo. Ker pa je želel postati učitelj, je šel v Maribor na učiteljske, kjer je leta 1899. maturiral. Učiteljsko službo je začel v Šoštanj, kjer je služboval do leta 1922., ko je bil premeščen v Maribor.

Še danes so vidni v Šoštanju in Saleški dolini sledovi njegovega neumornega dela na gospodarskem, prosvetnem in nacionalnem polju. Ustanovil je Sadjarsko in vrtnarsko ter čebelarstvo podružnico. Stotine sadnih dreves je nasadil in cepil, stotine rojev je spravil v panje, številnim gospodarjem je pomagal. Četudi je bil poleg vzgojitelja in učitelja mladine v prvi vrsti gospodar, je vendar našel še toliko časa, da se je udeleževal tudi na prosvetnem in nacionalnem polju. Bil je soustanovitelj šoštanskega Sokola, v katerem je opravljal najraznovrstnejše funkcije, udeleževal se je pri Citalnici, pri knjižnici, pri Olepševalnem društvu, pri Slovenskem planinskem društvu in tudi v učiteljski organizaciji je aktivno sodeloval. Še danes se ga prebivalstvo Šoštanja in okolice s hvaležnostjo spominja.

Tudi v Mariboru ni počival. Deloval je v raznih gospodarskih ustanovah. Učiteljstvo mu je neomajno zaupalo, izročilo mu je največjo čast ter ga izvolilo za predsednika

† Ana Kaiser

3. t. m. je umrla v osemdesetem letu starosti gđ. Ana Kaiser, upokojena učiteljica v Ribnici na Dolenskem.

Bila je Ljubljanka. Dvajsetletna je l. okt. 1878. l. nastopila svoje prvo in zadnje službeno mesto v Ribnici. S pet in dvajsetimi leti službe je stopila v pokoj, ker ji je začel pešati vid in ni bila več sposobna za težki učiteljski poklic. Zgodaj je zgubila starše, redki svojci so ji pomrli — in tako se je stalno naselila v kraju svojega službovanja, kjer

Naj ob koncu, tukaj omenim še nekatere odgovore, ugovore, ki jih je stavljala gospoda kmečki stranki. Ti odgovori so tiskani v knjižici strankinega programa l. 1908., na kateri je naznačeno, da sta jo pisala Ante in Stjepan Radić. Na ugovor, da je »pogubno in slabo, dati oblast množici, predvsem kmetu«, odgovarjata tako:

»To je nota, ki nanjo nihče več plesati ne zna in noče. Kdor jo igra, jo igra samo zase... A da se večina naše gospode v sramotnem starem strahu pred »kmečkimi« puntom še zmerom tako boji hrvatskega kmeta in mu krati ono, kar ima po večini vsak in za kar se borijo vsi prosvetljeni narodi, je samo dokaz, kako nujna je bila kmečka stranka. Sramotna sebičnost, popolno nepoznanje sveta, nerazumevanje napredka in smešno protislovje dokazuje tista naša gospoda, ki govori o svetovnem napredku, ki pa krati narodu svobodo, brez katere ni napredka. Povest o ciganu (»Dopalo ciganina carstvo, pa prvoga objesio čaču!«), s katero meri gospoda na svobodnega hrvatskega kmeta, ni samo nramna žalitev hrvatskega kmetstva, temveč pravo ogledalo politične omejenosti vseh onih, ki ta ugovor razglašajo. Saj dati kmetu svobodo, pravico in oblast — ne pomeni, dati mu svobodo, pravico in oblast za obešanje. Toda gospodi, ki nima pojma o ustavnosti in urejeni oblasti vsega naroda in ki vedno sanja o nasilju posameznika — to zastoj razlagamo. Prav tako bi zastoj razlagali tistim brezsrčnim oduhom, ki so bili pri odiranju neukih in strahovanih kmetov deležni mastnega deleža, zdaj pa trepetajo ob vsakem šumu, da bi moglo biti tega konec.«

Na očitek, da je kmečka stranka proti gospodi, odgovarjata brata Radić:

»Najprej: Kmečka stranka ne uči, da gospode ni treba. To je izmišljotina. Res pa je, da kmečka stranka uči tole: Mi Hrvatje smo

mariborskega učiteljskega društva. Vse svoje moči pa je posvetil Društvu za zaščito mladine, kjer je opravljal funkcijo gospodarja. Da je danes Počitniški dom Kraljice Marije pri Sv. Martinu na Poh. to kar je, je v nemali meri zasluža pok. tovariša Lukmana. Z ljubeznijo se je tudi oklenil najmlajše učiteljske ustanove Učiteljskega doma, katere mu ni bil samo izredno delaven odbornik, ampak tudi požrtvovalen podpornik. Svojega lanskega 60 letnega življenjskega jubileja ni mogel lepše proslaviti, kakor da se je spomnil z izdatnim zneskom vprav sedaj tako potrebnega Učiteljskega doma.

Tu so v poglavitnem našeta njegova dela. Da bo izpolnjena slika, naj bo še omenjeno, da je bil pokojni iskren tovariš, zvest prijatelj in nad vse prijeten družabnik. Kako je bil priljubljen, je pokazal njegov pogreb v nedeljo 5. septembra. Nepregledna množica ljudstva se je zbrala na mestnem pokopališču na Podbrežju, prišli so tovariši, prijatelji in znanci od blizu in daleč, da izkažejo pokojniku zadnjo čast. Na zadnji poti so ga spremili Sokoli in kroju s praporom, Glasbena matica pri kateri je do zadnjega sodeloval, v sprevedu smo videli šolarje, ki so še bili njegovi učenci.

Po obrednih molitvah, katere je opravil pravoslavni vojni svečenik, so zapeli pevci »Vigred se povrne«, katero pesem je tudi pokojni tolikim tovarišem pomagal zapeti. Nato je veličasten spreved krenil proti odprtemu grobu, v vrsti, kjer snivajo številni tovariši svoj večni sen. Ob odprtem grobu so se poslovili od pokojnega tovariša številni govorniki, in sicer vojni svečenik za pravoslavno cerkevno občino, učitelj Faganelli za učiteljski zbor, predsednik učiteljskega društva Hočevar za uč. organizacijo, dr. Vrtovec za Počitniški dom, učitelj Mencej za šoštanski okraj, tovariš Rajšp za Učiteljski dom in dr. Fornazarič za Sokolstvo. Prapora sta se sklonila nad zemeljskimi ostanki, pevci so odpeli »Spomladi vse se veseli«, bobneče so začele padati prve grude na krsto in mi smo polagoma zapuščali božjo njivo z bridkim občutkom v srcih: Prijatelj nazaj več nikdar ne bo. Ostal pa nam bo svetel spomin nanj. Večnaja mu pamjat! Fr. Golež.

si je tekem pet in dvajsetih let pridobila mnogo prijateljev in znancev. Prvi so ji zagotovili dosmrtno brezplačno stanovanje in ji s tem omogočili kolikor toliko znošno življenje v žalostnem času kronskih upokojencev.

Vid ji je čimdalje bolj pojemal, dokler ni popolnoma oslepla. Obsojena je bila v večno temo in s tem tudi v vsem na tujo pomoč. Toda vkljub svoji veliki nesreči je bila v stalnem stiku s svetom. Čitali so ji časopise

reven kmečki narod. Mi moramo, kakor vsak razsoden revež, živeti tako kot pač moremo. Zato ne moremo plačevati in vzdrževati tolikšne in tako različne gospode, kot jo morejo n. pr. bogati Angleži, Nemci itd., posebno pa ne moremo plačevati tiste precej številne in malone brezposelne visoke gospode z velikimi plačami. To nam pove že pamet in pravica, če nočemo tirati domovine v vedno večjo propast. Zato bo, to je res, kmečka stranka, če pride na oblast, uredila te stvari brez ozira na »druge kulturne narode«, za katerimi mi ne moremo stopicati ravno zategadelj, ker nismo taki kot oni. Ne bojimo se za svoj ugled v svetu, ker menimo, da nas bo ostali razsodni svet bolj spoštoval, če si te stvari uredimo skromneje in pravičneje v skladu s svojimi možnostmi.

Če pa naša inteligenca ne prizna, da je njena dolžnost, služiti svoji državi za skromnejšo plačo, potem nima pravice govoriti o patriotizmu in naj si svobodno poišče kruh drugje. Toda upravičeno se nadejamo, da bomo imeli sčasoma tudi tako inteligenco, ki bo to dolžnost čutila.

Tu ni razloženo vse, kar bi se o hrvatskem kmečkem gibanju moglo in moralo povedati. To je tudi razumljivo. Za to bi bilo treba napisati celo knjigo. Toda navedeno je vse tisto bistveno, brez česar tega gibanja ne bi bilo. A to je dovolj, da vzpodbudi tiste, ki se zanj podrobneje zanimajo, da se lotijo virov. Med najboljšimi so zdaj »Sabrana dela« dr. Antuna Radića, ki jih izdaja »Seljačka sloga« v Zagrebu. Ostali viri so vsi letniki strankinega glasila »Doma« in dela Stjepana Radića.

(Iz sarajevskega »Pregleda«, knj. XIII, zv. 163-4.)

ZA JESEN!

in zimo krasne modne novosti za obleke, plašče, suknje itd. ter

MANUFAKTURO

vseh vrst v ogromni izbiri dobro in poceni kupite

V MANUFAKTURNI TRGOVINI

NOVAK

Ljubljana, Kongresni trg 15

→ pri nunski cerkvi ←

in knjige; neutrudna je bila v izpraševanju in tako je bila poučena o vsem, kar je hotela vedeti. Predvsem jo je živo zanimala šola. Je pač tako — kdor se z ljubeznijo oklene lepoga, četudi čestokrat tako trpkega učiteljskega poklica, mu ostane zvest do smrti v kljub vsem tegobam. Gđ. Kaiserjeva mu je ostala zvesta. Sicer stroga vzgojiteljica je bogato delila mladini zaklade svoje temeljite izobrazbe tedaj, ko je še živela med njo, a ni prenehala njeno zanimanje za njo niti tedaj, ko je bila tako kruto odtrgana od nje. Kako se je

znala poglobiti v vsa različna vprašanja tihočih se šolstva! Ob takih prilikah smo lahko občudovali njen svež, bister razum in zavdanja vreden spomin.

Večina tovarišic njene generacije je že umrla, za vsako so se zasolile njene mrtve oči v iskreni žalosti.

Sedaj je tudi ona, vzgojiteljica ribniškega rodu, legla mednje, med svoje prijatelje, tovariše, mnoge, premnoge učence in učenke — naj ji sveti večna luč!

Splošne vesti

— Tudi »Učiteljski tovariš« je bil razstavljen na novinarski razstavi ljubljanskega velesejma. Kot najstarejšemu slovenskemu listu, mu je bilo dodeljeno na tej razstavi precej vidno mesto. Posamezne številke raznih letnikov so nazorno kazale spremembo zunanosti našega stanovskega glasila v raznih dobah, a poleg tega je bilo razstavljenih tudi nekaj kompletnih vezanih starejših letnikov »Učiteljskega tovariša«.

— Prošnja UPZ vsem šolam. Učiteljski pevski zbor je nameraval že lansko leto pričeti z izdajanjem periodično glasbenih priročnikov za različne šolske proslave in prireditve. Ker pa je bilo uredništvo poverjeno predsedniku UPZ, pokojnemu prof. E. Adamiču, je to delo z njegovo smrtjo nedokončano. — Letos pa hoče UPZ to delo nadaljevati. Izdati hoče glasbene priročnike za 1. december, materinski dan, Vidovdan, Slomška in druge šolske prireditve. Poleg glasbenega dela bodo vsebovali priročniki tudi primerne deklaracije in glasbene prizorčke. — Odbor UPZ že zbira potrebno snov, obrnil se bo pa tudi na vse vidnejše slovenske pesnike in skladatelje za prispevke. Mnogo primerne snovi se nahaja na posameznih šolah in v rokah posameznih učiteljev in učiteljic. Učiteljski pevski zbor se obrača na vse šole in posameznike s prošnjo, da mu pošljejo vse mladinske skladbe, deklaracije in glasbene prizorčke, ki jih uporabljajo pri raznih šolskih prireditvah. Iz vsega poslanega bo UPZ lahko izbral najboljšo blago in ga z novimi prispevki slovenskih pesnikov in skladateljev objavil v zgoraj imenovanih priročnikih. — UPZ je uverjen, da bo na podlagi občutnega pomanjkanja takih pesmaric slovensko učiteljstvo razumelo njegovo prošnjo in ga v njegovem stremeljenju podprlo. — Pošiljke naslovite na UPZ, Ljubljana, Franciškaška ulica 6/l.

— Za razredno čtivo v višjih razredih ljudskih šol uporabljajte mladinske izdaje naših klasikov. S tem čtivom posebno utrujete pouk iz slovstva. Zaradi izredno nizkih cen si lahko naroči en razred n. pr. Levstika, drugi Slomška, tretji Stritarja, četrti n. pr. Trdnino ali Kersnika itd., pa si potem med seboj zamenjujejo. Poskusite; mladina bo imela s tem veselje, doseglji boste dobre uspehe.

— »Roditeljski list« je izšel. Te dni so prejele one šole, ki so se nanj naročile, oz. poverjeniki na teh šolah, naročene izvide prve številke. Vsem ostalim šolam pa smo poslali primerno število izvodov prve številke »Roditeljskega lista« s prošnjo, da jih skušajo razpečati oz. pridobiti zanje naročnike. Ako to ne bi bilo mogoče, pa prosimo, da nam propagandne številke nepoškodovane vrnejo. — Vse šole, ki so bile prejele okrožnico z dopisnico za odgovor, a je še niso izpolnile, prosimo, da to v najkrajšem času store, da jim moremo pravočasno poslati ustrezajoče število listov. Poverjeniki naj pošljejo, kolikor še tega niso storili, točen original seznama pridobljenih naročnikov z navedbo poklica, kraja in pošte. Ako nimajo več prijavnice, naj obvežejo naročnike z lastnoročnim podpisom teh in s pripombo, ali naj jim list pošljamo direktno ali na naslov poverjenika. Sezname so nam potrebni, da moremo odračunati poverjeniku pripadajočih 10 %. — Podrobnejša navodila bodo izšla v posebni okrožnici. — Pedagoška centrala je prepričana, da ji bo učiteljstvo pomagalo v njenem poslanstvu za obnovo rodbinske vzgoje, saj je to na njej najbolj zainteresirano. Gotovo bodo v prvem letu, ko si šole list utira ob sedanjih težavnih razmerah pot v javnost, mnoge pomanjkljivosti in težave. Zato bosta uredništvo in uprava vedno hvaležni za vsak pameten nasvet, ki bi pripomogel do vsestranskegaboljšanja lista. Dolgoletno stremljenje Pedagoške centrala za izdajanjem poljudnega vzgojeslovnega glasila za slovenske starše, ki bi vezalo dom in šolo, se

je uresničilo. Led je prebit. Od uvidevnosti in podpore slovenskega učiteljstva pa je največ odvisno, ako bo list moralno in gmotno uspel. Za uspešno pomoč se Pedagoška centrala vsem že vnaprej najlepše zahvaljuje.

— KAJ JE STANOVSKA ZAVEST? Če je vsak član JUU tudi zadružnik Učiteljske tiskarne.

VAZNO ZA BLAGAJNIKE

Blagajnike učiteljskih društev naprošamo, da se v novem poslovnem letu držijo točno od banovinske skupščine odobrenega poslovnika za blagajniško poslovanje, ki je bil objavljen v 6. številki »Učit. tovariša«.

Mesečne prijave in prisravniki naj se dostavljajo sekciji točno ob določenem roku, ako že ne takoj v septembru, pa gotovo v oktobru za oba meseca. Članarina sekciji znaša za redne člane s podpornim fondom mesečno 14 din, za z učitelji poročene učiteljice pa 6 din. Članarina naj se pobira v smislu poslovnika vedno vnaprej.

Članski sezname naj se spišejo letos le v dveh izvodih, enega za društvo, drugega za Beograd, ki se ga naj dostavi sekciji. Zadevne tiskovine dobe vsa društva pravočasno.

Sekciji naj se dostavi pravočasno le mesečna prijava za september z imensko navedbo vseh osebnih sprememb, bodisi pristopivših, bodisi izstopivših članov od 1. julija t. l. dalje. Primerjajoč število članstva v juniju in upoštevajoč pristopivše in izstopivše člane do meseca septembra, se mora prijava v septembru ujemati v število članstva s prijavo za junij.

Pri dostavitvi prijave za september naj se priloži imenski seznam vseh v društvu z učitelji poročenih učiteljic, označenih v prijavi pod b), in včlanjenih upokojencev pod c). Lanske dolgove naj društva izterjajo od posameznikov v mesečnih obrokih in jih naj nakazujejo sekciji v svrhu poravnave.

Naročite takoj potrebne mesečne prijave, ker bomo te dostavljali le po naročilu.

JUU — sekcija Ljubljana.

— Za Slomškovo proslavo sem poslal podpisane lansko leto vsem ljudskim šolam v dravski banovini primerno muzikalno, oz. tudi građivo za deklaracije pri omenjeni prireditvi na blagohotni ogled. Mnogo šolskih upraviteljev je obe moji delci drage volje sprejelo in tudi plačalo, drugi so publikaciji vrnilo s pripombo, da ni kritja, precejšnje število prejemnikov pa je delci obdržalo, a ne odkupilo in tudi ne vrnilo, dasi sem jih za to uslugo ponovno prosil. Do vseh teh šolskih upraviteljev se tem potem še enkrat obračam z vljudno in nujno prošnjo, naj imajo vendar toliko kolegialnega čuta, da mi na ogled jim poslano publikacije vrnejo, da postrežem z njimi novim naročnikom. — V Središču ob Dravi, 12. sept. 1937. — Anton Kosi.

— Na zborovanjih sreskih učiteljskih društev se razgovorite tudi o Učiteljski tiskarni. Povejte, če ni bilo kaj prav! Naberite novih zadružnikov — novih odjemalcev.

— Mojski izpit za gospodinje! Ako bi morale žene polagati mojski izpit v gospodinjstvu, bi se jim gotovo stavilo tudi vprašanje: kako se odpravi nesnaga iz perila. Gospodinje morajo namreč vedeti, da prode nesnaga v samo tkanino ter se utrdi med vlakna, pa je treba zaradi tega prati samo z dobrim jedratim milom, kakor je Schichtovo milo Jelen, ako se hoče nesnago temeljito odstraniti. Dolgoletne skušnje tvrdke Schicht v izdelavi mila dajejo jamstvo vsaki gospodinji, da bo ostalo njeno perilo dolgo lepo in dobro ohranjeno.

— VSAK ORGANIZIRAN ČLAN je moralno obvezan prevzeti vsaj 1 delež Učit. tiskarne po 250 din; sreska učiteljska društva pa naj ves odvišen denar nalagajo v deležih ali vlogah.